

מערך שיעור

סיפורי עלייה

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ד

ציר מוביל: מחלום להגשמה - מקימים מדינה: המדינה שלי - בין חלום להגשמה

רעיון מרכזי: מניעי העלייה כמרכיבי זהות בקרב העולים לארץ לאורך הדורות

נושא: המניעים לעלייה לארץ ישראל לאורך הדורות

מיומנויות:

אוריינות לשונית - הפקת מידע, השוואה, פרשנות והיסק מטקסט סיפורי.
חשיבה יצירתית - הכנת "מזוודה" לעולה - שימוש בידע קיים בהקשרים חדשים.
מודעות חברתית - רגישות חברתית-תרבותית ביחס לקבוצות עולים שונות.

ערכים וסוגיות לדיון:

- אהבת הארץ וחדוות הלמידה

בין-תחומיות: מולדת, שפה, היסטוריה

פתיחה

מטרות: התלמידים יבינו את הקשיים שחוו עולים חדשים בתהליך העלייה וההסתגלות בארץ. התלמידים יפתחו חיבור רגשי ורגש שייכות למורשת העם היהודי ולארץ ישראל.

מה עושים?

1. שאלה לתלמידים: "אם הייתם צריכים לעזוב את הבית שלכם ולעבור לגור במדינה אחרת, מה הייתם אורזים במזוודה שתיקחו איתכם? חשבו על חמישה פריטים שהייתם לוקחים ומדוע".
2. התלמידים ישתפו בזוגות או בקבוצות קטנות את הפריטים שבחרו ויסבירו את בחירתם. אפשר לכתוב או לצייר את הפריטים בדף ובו ציור של מזוודה פתוחה.
3. המורה תסכם על הלוח כמה פריטים בולטים ומשמעותם (לדוגמה: תמונה - זיכרון וגעגוע; ספר - ידע; צעצוע - ילדות; בגד - צורך בסיסי).
4. קישור לשיעור: "היום נדבר על אנשים רבים בעם היהודי שעזבו את בתיהם וארזו 'מזוודות' - לא רק של חפצים, אלא גם של חלומות, תקוות, אמונות וקשיים (כפי שלמדנו בשיעור הקודם) - ועלו לארץ ישראל. ננסה להבין למה הם עשו זאת ומה היה להם קשה בדרך".

מה צריך?

דף 'מזוודה'
(בספרים)

למידה פעילה

מטרות: התלמידים יכירו מניעים שונים לעלייה לארץ ישראל לאורך ההיסטוריה.

מה עושים?

1. המורה תציג את מפת העולם ותציין את מקומות המוצא של הדמויות (תימן, פולין, רוסיה ומרוקו) ותסביר שכל סיפור מייצג תקופה ומניע אחרים.
 2. המורה תחלק את הכיתה לזוגות או לקבוצות קטנות: כל קבוצה תקבל סיפור עלייה אחד, תקרא אותו ותענה על השאלות המצורפות.
- *שימו לב: חלופות לסיפורי עולים וכן הרחבה והעשרה דרך סרטונים ושירים - ראו ב- 'צידה לדרך',

מה צריך?

-מפת עולם לסימון ארצות המוצא - להקרנה על הלוח (בספח 2)
- דף סיפור ושאלות מנחות (זהות) לכל סיפור (בספח 3)
-דף או פתק לכתיבת התשובות לשאלות.

עיבוד וסיכום

מטרות: התלמידים יעסקו בחשיבה ביקורתית על הסיפורים ועל ההבדלים והדמיון ביניהם. התלמידים יפתחו חיבור רגשי ורגש שייכות למורשת העם היהודי ולארץ ישראל.

מה עושים?

מה צריך?

נספח 1

1. כל קבוצה תשתף את הכיתה בסיפור שלה, תציין מניע לעלייה וקושי אחד בהסתגלות בארץ. המורה תכתוב את המניעים ואת הקשיים על הלוח. מומלץ להדגיש את הערכים המניעים: אהבת הארץ, רצון לחיות חיים יהודיים, בניית חברה צודקת, זהות ושייכות.
2. במליאה: התלמידים יציגו שני דברים משותפים לכל הסיפורים ושני דברים שונים.
3. המורה תפתח דיון להרחבה ולהעמקה: מדוע, לדעתכם, חשוב לזכור את סיפורי העלייה האלה? איך הסיפורים האלה מחברים אותנו לזהות שלנו כעם וכמדינה?
4. סיכום השיעור: עם ישראל הוא כמו פסיפס גדול, וכל סיפור עלייה הוא אבן חשובה בפסיפס הזה. כל אחד ואחת שהגיעו לארץ ישראל, מכל מקום ובכל תקופה, הביאו איתם חלק מהתרבות, מהמסורת ומהחלומות שלהם, וביחד יצרו את המדינה המגוונת והחזקה שלנו. בסיכום המורה תדגיש את הקשר בין העבר (כפי שמשקף בסיפורים) להווה שלנו במדינה כיום, ולחלומות משותפים לעתיד.

להמשך המסע

"שביל העלייה של הכיתה"

משימה 1: כל ילד יביא סיפור עלייה משפחתי ובשיעור הבא הכיתה תבנה 'מפת עלייה' – מפת עולם שאליה יקשרו במדבקה ובחוט את הסיפור של כל אחד ואחד. כך ייווצרו קיר או שביל עם תחנות של סיפורים שונים שהתלמידים הציגו. אפשר לצרף לסיפור תמונה, ציור או חפץ קטן המסמלים את הסיפור.

משימה 2: קיום ריאיון עם עולה חדש (או ותיק) על מניעי העלייה, קשיי העלייה ועוד. אפשר לערוך ריאיון ולהציג בכתב או להפוך אותו לקובץ שמע (לימור פודקאסט).

סיפורי עלייה:

- [סיפורים עולים - המסע לישראל](#)
- [סיפורים עולים - הקליטה בישראל](#)
- [עליית יהודי אתיופיה לישראל הסיפור שלא סופר](#)
- [סיפורי עלייה - אדם צ'רנס](#)

שירי עלייה:

- [שיר השיירה: אריק איינשטיין ומיקי גבריאליוב - שיר השיירה](#)
- [אנו באנו ארצה: שיר עד - אנו באנו ארצה - מילים: מנשה רבינא | לחן עממי | ביצוע: הגבעטרון, 1963](#)
- [הביתה: שיר עד - הביתה - מילים: אהרן אשמן | לחן: ידידיה אדמון | שירה: שושנה דמארי, 1988](#)
- [פה בארץ חמדת אבות: שיר עד - פה בארץ חמדת אבות - מילים: ישראל דושמן | לחן: הרמן צבי ארליך | ביצוע: מקהלת צה"ל ותזמורת צה"ל](#)

מפות עולם - תוצאות חיפוש - גוגל תמונות

דף פעילות "סיפורי עלייה - מזוודה"

דפי "סיפורי עלייה" -

- למורה: אלה מניעי העלייה בכל סיפור:
- סיפור 1: אמונה דתית
 - סיפור 2: חזון של בניית חברה חדשה
 - סיפור 3: הרעיון הציוני - להקים בית לאומי
 - סיפור 4: רצון לחיות בארץ עם זהות יהודית חזקה
- אפשר לתת לתלמידים לסמן מהו המניע הבולט מתוך ארבעת המניעים או לאפשר להם לכתוב באופן חופשי.

לכל סיפור יש להצמיד את השאלות הבאות:

1. איזה מניע גרם לדמות לעלות לארץ ישראל?
2. אילו קשיים עמדו בפני הדמות בדרכה לארץ ובתקופת הקליטה בארץ?

שם: _____
תאריך: _____

סיפורי עלייה

סיפור עלייה

הסיפור של שרה מפולין – עלייה לפני קום המדינה

"שמי שרה. חייתי בפולין בתקופה שבה יהודים סבלו מאוד מהשלטון. הפחד היה גדול, חלמתי על מקום שבו אוכל להיות חופשייה וליצור חברה חדשה וטובה יותר. שמעתי על אנשים שנסעו לארץ ישראל כדי להקים קיבוצים, שבהם כולם עובדים יחד למען כולם. זה היה החלום שלי לעלות לארץ ולהצטרף לקיבוץ. המסע לארץ ישראל היה באונייה צפופה ומלאה באנשים חליתי בדרך והרגשתי חלשה מאוד. כשהגענו, ציפו לנו אדמות טרשים. גרנו באוהלים ובכל יום עבדנו קשה מאוד כדי לבנות את הקיבוץ. השמש קפחה על ראשינו, והיה מחסור במים. בערביי כשישבנו יחד, שרנו ודיברנו על החלום המשותף שלנו. הרגשתי שאנחנו בונים את הארץ, את המדינה לעתיד, ויש לנו אחריות להקים בה חברה חלוצית".

סיפור עלייה

הסיפור של מנחם מתימן – עלייה לפני קום המדינה

"שמי מנחם. גרתי בתימן, ארץ רחוקה מאוד מישראל. כל החיים שלנו סבבו סביב האמונה העמוקה שלנו באלוהים ובירושלים. ההורים שלי סיפרו לי סיפורים על ארץ ישראל, ארץ שהובטחה לנו על ידי האל. הרגשתי שאני חייב להגיע לשם, לחיות בארץ הקודש, ליד הכותל המערבי שעליו למדתי כל כך הרבה. המסע היה ארוך ומפחיד. הלכנו ברגל ימים רבים, רעבים וצמאים, ופחד היה בלכנו מהדרך הלא נודעת. הייתי ילד קטן, וכל צעד כאב לי. כשהגענו לארץ, שמחתי מאוד. אבל אז התחילו קשיים חדשים. לא היו לנו בתים, וגרנו באוהלים במעברה. היה קשה למצוא עבודה, אוכל היה בצמצום, העברית שלמדתי הזכירה לי את שפת הקודש שבה למדתי חומש ומשנה, אך הייתה גם שונה וחדשה. למרות הקשיים, בכל בוקר שהתעוררתי בארץ ישראל, שמחתי שאני בארץ שלי, שהאמונה היהודית הובילה אותי לארץ ישראל המובטחת. ידעתי שהגעתי לבית האמיתי שלי".

סיפור עלייה

הסיפור של יסמין ממרוקו - עלייה לאחר קום המדינה

"שמי יסמין. נולדתי במרוקו, למשפחה שומרת מסורת וקשורה מאוד למנהגים היהודיים שלנו. שמענו סיפורים רבים על ארץ ישראל, שהיא הארץ שלנו, הבית האמיתי של העם היהודי שאליו כולנו התפללנו שנוכה להגיע. ההורים שלי קיזו שנעזל בארץ ישראל, שבה הזהות היהודית שלנו תהיה חזקה וברורה. המשפחה שלי החליטה לזוּתר על כל השפע שהיה לנו ולעלות לארץ ישראל. המסע היה קשה. לקחנו איתנו מעט חפצים. השארנו מאחור את הבית, את המשפחה המורחבת ואת האהבה לשווקים הססגוניים של מרוקו. כשהגענו לישראל, התחילה תקופה של הסתגלות. גרנו במעברה, שבה לא הייתה פרטיות. לא תמיד הבנתי מה מדברים סביבי. התגעגעתי לנופים ולבית במרוקו. בכל שבט, כשאנו אוכלים יחד את הארוחה ומזמרים פיזטים, אני מרגישה שהבאנו את מרוקו לארץ ישראל ושהמחברות הישראליות נעשית מזונת ועשירה.

סיפור עלייה

הסיפור של אלכס מרוסיה - עלייה לאחר קום המדינה

"קוראים לי אלכס. גרתי ברוסיה, במדינה גדולה וקרה. לא יכולנו ללמוד שם על החגים היהודיים, ואסור היה לחגוג אותם בגלוי. בבית הספר לא למדנו עברית. מהור"י שמעתי על החלום הציוני והקמתה של מדינת ישראל כבית הלאומי של העם היהודי בארץ ישראל. חלמתי על מקום שבו אוכל להיות יהודי בחופשיות, לדבר עברית וללמוד על ההיסטוריה של העם שלי. כשהחלטנו לעלות, היה לי עצוב מאוד להיפרד מהחברים שלי ומהבית שמדלתי בו. כשהגענו לישראל, הכול היה שונה - השפה, האנשים, אפילו האוכל. הייתי צריך ללכת לאולפן כדי ללמוד עברית, היה מביך לפעמים כשטעיתי. לפעמים התגעעתי לרוסיה. ככל שרכשתי חברים ולמדתי את השפה העברית, הרגשתי שאני חלק מהעם היהודי במדינה שלי, הבנתי שמשפחתנו במרה נכון. הרגשתי גאווה גדולה להיות פה".